

وضعیت ایران در گزارش پیوستن به رقابت ۲۰۱۰

نام دفتر: گروه مطالعات محیط کسب و کار

شماره مسلسل: ۳۲۰۱۲۶۵۶

تاریخ انتشار: ۱۳۹۱/۸/۲۲

خدمات پشتیبانی تجارت، طیف گسترده‌ای از فعالیت‌ها از جمله حمل و نقل، انبارداری، جمع‌آوری بار و ترخیص مرزی، توزیع درون‌کشوری و... را شامل می‌شود. بانک جهانی در سال ۲۰۱۰ دومین گزارش از عملکرد پشتیبانی تجاری کشورها را منتشر کرده است. شاخص عملکرد پشتیبانی تجاری بانک جهانی، اطلاعات گسترده‌ای درباره زمان، هزینه و قابلیت اطمینان به زنجیره‌های صادرات و واردات، کیفیت زیرساخت‌ها و مساعد بودن مراحل ترخیص تجاری را شامل می‌شود. این شاخص از مقیاس ۱ (بدترین) تا ۵ (بهترین) درجه‌بندی شده و ترکیبی از ۶ شاخص عملکردی است. برای تهیه شاخص سال ۲۰۱۰، بیش از ۵۰۰۰ نظرسنجی در سطح کشوری از تقریباً ۱۰۰۰ بنگاه بین‌المللی حمل بار انجام شده است.

در میان ۱۵۵ کشور مورد بررسی در گزارش ۲۰۱۰، ده کشور برتر به ترتیب عبارتند از: آلمان (با امتیاز ۴/۱۱)، سنگاپور (۴/۰۹)، سوئد (۴/۰۸)، هلند (۴/۰۷)، لوکزامبورگ (۳/۹۸)، سوئیس (۳/۹۷)، ژاپن (۳/۹۷)، انگلستان (۳/۹۵)، بلژیک (۳/۹۴) و نروژ (۳/۹۳). ده کشور انتهایی جدول رتبه‌بندی نیز به ترتیب عبارتند از: سومالی (۱/۳۴)، اریتره (۱/۷۰)، سیرالئون (۱/۹۷)، نامیبیا (۲/۰۲)، رواندا (۲/۰۴)، کوبا (۲/۰۷)، گینه بیسائو (۲/۱۰)، عراق (۲/۱۱)، نپال (۲/۲۰) و سودان (۲/۲۱).

ایران با امتیاز ۲/۵۷ در رتبه ۱۰۳ قرار گرفته که در مقایسه با گزارش سال ۲۰۰۷، با امتیاز ۲/۵۱ و رتبه ۷۸، ۳۵ پله سقوط کرده است. دلیل سقوط رتبه ایران با وجود بهبود اندک امتیاز، بیشتر بودن سرعت اصلاحات در سایر کشورهاست. جدول زیر رتبه ایران را در نماگرهای مختلف و در مقایسه با چند کشور منتخب نشان می‌دهد.

رتبه ایران و کشورهای منتخب در نماگرهای شاخص عملکرد پشتیبانی تجاری

کشور	شاخص کل	گمرکات	زیرساخت‌ها	حمل و نقل بین‌المللی	کیفیت پشتیبانی	ردیابی و رهگیری	به موقع بودن
آلمان	۱	۳	۱	۹	۴	۴	۳
چین	۲۷	۳۲	۲۷	۲۷	۲۹	۳۰	۳۶
ترکیه	۳۹	۴۶	۳۹	۴۴	۳۷	۵۶	۳۱
قطر	۵۵	۹۹	۵۱	۶۳	۸۱	۵۷	۲۲
ایران	۱۰۳	۱۰۶	۸۶	۱۲۱	۶۹	۱۱۰	۸۵
عراق	۱۴۸	۱۳۱	۱۴۷	۱۴۴	۱۴۰	۱۵۰	۱۴۸

چنان‌که در جدول قید شده است، بدترین وضعیت ایران مربوط به حوزه‌های حمل و نقل بین‌المللی، توانایی ردیابی و رهگیری محموله‌ها و کارایی فرآیند ترخیص گمرکی است و در مقایسه، سه حوزه دیگر یعنی کیفیت زیرساخت‌ها، به موقع رسیدن محموله به دست گیرنده و شایستگی و کیفیت خدمات پشتیبانی به نسبت وخامت کمتری دارد. نتایج نظرسنجی‌های بانک جهانی نشان می‌دهد:

۱. اصلاحات در برخی حوزه‌ها آسان‌تر هستند. تلاش‌های تسهیل‌سازی در گمرک تأثیرات بسیار بیشتری نسبت به سایر نهادهای مرزی داشته است و پیشرفت در حوزه فناوری اطلاعات، نسبت به سایر حوزه‌ها فراگیری بیشتری داشته است.
۲. رویکرد تدریجی که تنها یک عامل از عملکرد زنجیره تأمین را هدف قرار می‌دهد (برای مثال زیرساخت یا مراحل گمرکی) شاید نتایج اولیه‌ای به بار آورد، اما در نهایت محدود یا ناپایدار می‌شود.
۳. اجرای اصلاحات در محیط‌های پشتیبانی ضعیف که اغلب گرفتار رانت‌جویی هستند، دشوار است. لذا تغییرات باید از سوی هواداران گسترده حمایت شود.

جمع‌بندی

در مجموع توصیه کارشناسان بانک جهانی به کشورهای با عملکرد ضعیف پشتیبانی این است که برای بهبود پشتیبانی تجاری، اصلاحاتی یکپارچه را اعمال کنند، بر تأثیرات متقابل بین زیرساخت‌ها و خدمات عمومی و خصوصی توجه کنند. اصلاحات در صورتی مؤثر است که تنها بر کاهش میانگین هزینه‌ها و تأخیر تمرکز نکند، بلکه پیش‌بینی‌پذیری و قابلیت اطمینان را ارتقا بخشد.